

FASB ve IASB, gerçeğe uygun değer ölçümü için harekete geçiyor

IASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) ve FASB (ABD Finansal Muhasebe Standartları Kurulu), son birkaç hafta içerisinde siyasetçilerin gerçeğe uygun değer ölçümü ile ilgili kaygılarına cevap veren tartışma belgeleri yayımlamıştır.

ABD Kongresinden gelen baskılar sonucunda, FASB, gerçeğe uygun değer ve borçlanma senetlerinin değer düşüklüğü ile ilgili taslak metinler (FSP'ler) yayımlamıştır. IASB, konuların aciliyeti ve birçok kuruluşun finansal krizle ilgili konularda tutarlılık sağlama amacına yönelik yoğun talepleri dolayısıyla, FSP'lere ilişkin olarak, 30 günlük kısaltılmış bir danışma süreci başlatmıştır.

Yeni FASB koşulları

Piyasa faaliyetlerinde düşüşün ardından gerçeğe uygun değer tahmini

FSP 157-4, gerçeğe uygun değer tahmini sırasında, piyasa faaliyetlerinde önemli bir düşüş olduğunda göz önünde bulundurulması gereken unsurlara açıklık getirmektedir. Söz konusu metin, gerçeğe uygun değer amacını, diğer bir ifadeyle, piyasa koşulları altında piyasa katılımcıları arasındaki olağan bir işlemde (zorunlu tasfiye niteliğinde olmayan işlemlerde veya iflas etmiş ya da etmek üzere olan firmaların satışı ile ilgili olmayan işlemlerde) bir varlığın satılması veya bir borcun devredilmesi karşılığında ölçüm tarihinde elde edilecek tutarın belirlenmesi amacını, değiştirmemektedir.

Borçlanma senetlerinde geçici nitelikte olmayan değer düşüklüğü

FSP 115-2, borçlanma senetlerinde geçici nitelikte olmayan değer düşüklükleri için yeni bir muhasebeleştirme ve raporlama yöntemi ortaya koymaktadır.

- Senedin satılması planlanıyorsa;
- Senedin maliyet değeri geri kazanılmadan satılması zorunluluğu büyük ihtimalle ortaya çıkmayacaksa ya da;
- (Senedin satılması planlanmıyor olsa bile) Senedin itfa edilmiş maliyet tabanı, yani "kredi zararı"nın tamamen geri kazanılması beklenmiyorsa;

değer düşüklüğü geçici nitelikte olmayan değer düşüklüğü olarak kabul edilecektir.

Söz konusu kredi zararı, borçlanma senedinden tahsil edilmesi beklenen nakit akışlarının bugünkü değerine dayanmaktadır. Bir kredi zararı mevcutsa ancak işletme, değeri düşen borç senedini satmayı planlamıyorsa ve senedin maliyet değerinin geri kazanılmasından önce satılması zorunluluğu büyük ihtimalle ortaya çıkmayacaksa, söz konusu değer düşüklüğü geçici nitelikte olmayan değer düşüklüğüdür.

Dolayısıyla aşağıdaki ayrımın yapılması gerekmektedir:

- Kredi kaybı ile ilgili tahmin edilen tutar ile,
- Gerçeğe uygun değerde meydana gelen diğer tüm değişiklikler.

Yalnızca tahmin edilen kredi zararı tutarı kâr veya zarar içerisinde muhasebeleştirilir; gerçeğe uygun değerde meydana gelen diğer tüm değişiklikler ise "diğer kapsamlı gelir" içerisinde muhasebeleştirilir. Bu yaklaşım, kâr veya zarar içerisine sadece kredi zararlarını değer düşüklüğü olarak yansıtarak, borçlanma senetlerine ve kredilere ilişkin değer düşüklüğü modellerini daha da uyumlaştırmaktadır.

IASB önerileri

IASB, FSP'ler üzerine yapılan danışma süreci çerçevesindeki "Görüş Talebi" sırasında alınan 70'in üzerindeki cevabı ve Finansal Kriz Danışma Grubu, Standart Danışma Konseyi ve diğer ilgili taraflardan gelen yorumları değerlendirmiştir. Kurulun vardığı sonuçlara aşağıda değinilmektedir.

Gerçeğe uygun değer ölçümü

IASB, FASB'nin gerçeğe uygun değer ölçümü konusundaki taslak metninin, IASB Uzman Danışma Paneli (EAP) raporunda yer alan mevcut IFRS kılavuzuyla büyük ölçüde tutarlı olduğu şeklindeki görüşlere katılmaktadır. İki belgenin vurguladığı noktalar farklıdır (FSP, aktif olmayan piyasaların göstergelerine odaklanırken, Uzman Danışma Paneli Raporu yönetimin mevcut tüm bilgileri göz önünde bulundurmasını ve takdir yetkisini kullanmasını gerekli kılmaktadır) ve belgelerde güçlükle fark edilebilecek birkaç farklılık da (örneğin olağan kabul edilmeyen işlemlerde) bulunmaktadır. Ancak, bu durumun uygulamada farklılıklar yaratması beklenmemektedir. IASB'nin Mayıs ayında yayımlamayı planladığı gerçeğe uygun değer ölçümüne ilişkin nihai taslakta FSP ve EAP'nin kılavuzları da yer alacaktır.

Borçlanma senetlerinde değer düşüklüğü

Değer düşüklüğü konusunda IFRS ile US GAAP arasında birtakım önemli farklılıklar vardır. IASB, finansal varlıkların değer düşüklüğünü her açıdan ele alacak muhasebeleştirme uygulamalarını, ortak bir düzlem oluşturmak amacıyla kısa vadeli sınırlı değişiklikler yapmak yerine finansal araçlara ilişkin daha geniş bir proje kapsamında ele alacaktır. IASB bu kapsamlı proje üzerinde FASB ile birlikte çalışmakta olup, her iki Kurul da önümüzdeki altı ay içerisinde bir nihai taslak metin yayımlamayı planlamaktadır.

Bu kararlar, Nisan ayında G20 tarafından "finansal araçlara ilişkin muhasebe standartlarının karmaşıklığını azaltmak için 2009 yılı itibariyle harekete geçilmesi" ve "karşılık ve değerlendirme belirsizliğine ilişkin muhasebe standartlarının geliştirilmesi" amacıyla standart belirleyiciler için belirlenen öneriler ve çalışma programı ile tutarlılık içerisinde.

FASB ve IASB faaliyetlerine ilişkin program çizelgesi

22 Nisan	IASB'nin FSP'ler sonucunda herhangi bir hızlı değişiklik yapmama kararı alınması.
20 Nisan	IASB'nin "Görüş Talebi" için görüş verme süresinin bitimi.
9 Nisan	Nihai FSP'lerin yayımlanması.
2 Nisan	FASB'nin yorumları incelemesi ve FSP'lerin sonuçlandırılmasını kabul etmesi.
1 Nisan	FASB'nin yayımladığı FSP'lere yönelik görüş verme süresinin bitimi
19 Mart	IASB'nin FSP'ler üzerine "Görüş Talep"lerini yayımlaması
17 Mart	FASB'nin FSP önerilerini yayımlaması
12 Mart	FASB başkanı Bob Herz'in, ABD Kongresiyle görüşmesi